

Kurdiyat

e-ISSN 2717-8315

Yıl/Sal/Year: 2023 Sayı/Hejmar/Issue: 7

e-Ağ/Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kurdiyat>

Kurdiyât

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
YAŞAYAN DİLLER ENSTİTÜSÜ

Yayıncı | Weşanger | Publisher
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü
Zanîngeha Van Yüzüncü Yıl Enstîtuya Zimanên Jîndar
Van Yüzüncü Yıl University Institute of Living Languages

Sahibi | Xwedî | Owner
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Adına
Li Ser Navê Zanîngeha Van Yüzüncü Yıl Enstîtuya Zimanên Jîndar
On Behalf of Van Yüzüncü Yıl University Institute of Living Languages
Prof. Dr. Abdulhadi TİMURTAŞ

Editör | Edîtor
Dr. Öğr. Üye. Yakup AYKAÇ, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Kurdiyât - Yıl/Sal/Year: 2023, Sayı/Hejmar/Issue: 7

Dizinlenme Bilgileri | Abstracting and Indexing Services
ASOS, EuroPub, OpenAIRE, Google Scholar, Ideonline, Index of Academic Documents

Kurdiyât - Yıl/Sal/Year: 2023 Sayı/Hejmar/Issue: 7

Lijneya Weşanê | Yayın Kurulu | Editorial Board

Prof. Dr. Abdulhadi TİMURTAŞ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Abdurrahman ADAK	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Jaffer SHEYHOLISLAMI	Carleton University, Canada
Prof. Dr. M. Zahir ERTEKİN	Bingöl Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Pakhshan Sabir HAMAD	Soran University, KRG/Iraq
Prof. Dr. Yadgar Rasool H. AMEEN	University of Soran, KRG/Iraq
Doç. Dr. Ayhan TEK	Muş Alparslan Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Haşim ÖZDAŞ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Hayrullah ACAR	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Associate Prof. Hemin Omar AHMAD	Soran University, KRG/Iraq
Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Osman ASLANOĞLU	Dicle Üniversitesi, Türkiye
Assistant Prof. Hewa Salam KHALID	Indiana University, USA
Assistant Prof. Yadollah PASHABADI	University of Kurdistan, Iran
Dr. Öğr. Üye. Zafer AÇAR	Bingöl Üniversitesi, Türkiye

Edîtorên Biwarî | Alan Editörleri | Field Editor Board

Doç. Dr. Haşim ÖZDAŞ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üye. Kenan SUBAŞI	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üye. Ömer DELİKAYA	Bingöl Üniversitesi, Türkiye
Dr. M. Şirin FİLİZ	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üye. Zafer AÇAR	Bingöl Üniversitesi, Türkiye
Dr. Şehmus KURT	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye

Edîtorê Zimanî | Dil Editörü | Language Editor

Araş. Gör. Ziyattin YILDIRIMÇAKAR	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Öğr. Gör. Mahmoud ALNAFFAR	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye

Sekreteryaya | Secretary

Öğr. Gör. Hacı YILMAZ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Dizgi/Rûpelsazî/Design

Erdal YILDIZ

İletişim/Têkilî/Contact Details

e-mail: kurdiyat@yyu.edu.tr | yde@yyu.edu.tr

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/Kurdiyat>

Tel /Phone: 0432 225 14 52

Faks /Fax: 0432 225 12 28

Adres/Navnîşan/Address

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Yaşayan Diller Enstitüsü, 65080, Zeve Kampüsü, Tuşba/Van

Yayın Tarihi/Tarîxa Weşanê/Publication Date

Haziran/Hezîran/June 2023

Lijneya Şêwrê | Danışma Kurulu | Advisory Board

Prof. Dr. Halit DEMİR	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ	Bingöl Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hayreddin KIZIL	Dicle Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Jaffer SHEYHOLISLAMI	Carleton University, Canada
Prof. Dr. M. Zahir ERTEKİN	Bingöl Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Tahirhan AYDIN	Dicle Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Yadgar Rasool HamadAMEEN	University of Soran, KRG/Iraq
Doç. Dr. Ahmet KIRKAN	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ayhan TEK	Muş Alparslan Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Kemal KAYA	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Kenan BULUT	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mahmut DÜNDAR	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nesim SÖNMEZ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Necat KESKİN	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Osman ASLANOĞLU	Dicle Üniversitesi, Türkiye
Associate Prof. Hassan SARBAZ	University of Kurdistan, Iran
Assistant Prof. Abdulsalam N. ABDULLAH	University of Zakho, KRG/Iraq
Assistant Prof. Habilallah SALIMI	University of Kurdistan, Iran
Assistant Prof. Hewa Salam KHALID	Indiana University, USA
Assistant Prof. Zaniar NAGHSHBANDI	University of Kurdistan, Iran
Dr. Öğr. Üye. İlyas SUVAĞCI	Hakkari Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üye. Kenan SUBAŞI	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üye. Mehmet YONAT	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üye. Yaşar KAPLAN	Hakkari Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan TURGUT	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye
Dr. M. Şirin FİLİZ	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Şehmus KURT	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Güneş KAN	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Dr. İbrahim TARDUŞ	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Pınar YILDIZ	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Sevda ORAK REŞİTOĞLU	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Ümran ALTINKILIÇ	Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye

Kurdiyat-7

Hekemên vê Hejmarê | Bu Sayının Hakemleri | Reviewers of The This Issue

Prof. Dr. Hayreddin KIZIL	Dicle Üniversitesi
Prof. Dr. M. Zahir ERTEKİN	Bingöl Üniversitesi
Prof. Dr. Tahirhan AYDIN	Dicle Üniversitesi
Doç. Dr. Bedrettin BASUĞUY	Bingöl Üniversitesi
Doç. Dr. Hemin Omar AHMAD	Bingöl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üye. Ömer DELİKAYA	Bingöl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üye. Mehmet YONAT	Mardin Artuklu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üye. Yaşar KAPLAN	Hakkari Üniversitesi
Dr. Öğr. Üye. Yadollah PASHABADI	University of Kurdistan, Iran
Dr. Öğr. Üye. Abdulbari AZIZ OTHMAN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Ayhan YILDIZ	Mardin Artuklu Üniversitesi
Dr. Güneş KAN	Mardin Artuklu Üniversitesi
Dr. Şehmus KURT	Mardin Artuklu Üniversitesi
Dr. Mesut ARSLAN	Siirt Üniversitesi

Dergide yayımlanan makalelerin tüm sorumluluğu yazarlarına; yayın hakları ise Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü'ne aittir. Yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen herhangi bir şekilde basılamaz ve çoğaltılamaz. Dergi Yayın Kurulu gönderilen yazıları yayımlayıp yayımlamama konusunda serbesttir. Dergiye gönderilen makaleler iade edilmez. Yayın Kurulu ve editöryal ekip makalelerle ilgili herhangi bir yasal yükümlülük kabul etmez.

Berpirsiyariya meqaleyên ku di kovarê de têne weşandinê ya nivîskarên wan bi xwe ye. Mafê weşana gotaran jî aîdê Enstîtuya Zimanên Zîndî ya Zanîngeha Wan Yüzüncü Yılê ye. Qismen yan jî bi tevahî, bêyî destûra weşanger tu gotar nayê çapkirin û zêdekirin. Lijneya Weşanê ya Kovarê di biryara xwe ya weşandin yan jî neweşandina gotarê de azad e. Gotarên ku ji bo kovarê hatine şandin bi şûn de cardî nayên îadekirin. Lijneya kovarê û komîteya edîtorî derbarê gotaran da mesûliyeta qanûnî qebûl nake.

All responsibility of the articles published in the journal belongs to the authors and the publication rights belong to the Van Yüzüncü Yıl University Institute of Living Languages. It may not be reproduced or reproduced in any form, in whole or in part, without the permission of the publisher. Editorial board of the Journal is free to publish and publish the articles. Articles submitted to the journal are not returned. Editorial board does not accept any legal liability for articles.

İçindekiler / Naverok / Contents

Editörden/Ji Edîtor/From The Editor—————6

“JİYANA PÎROZ” A MELA ‘ELADÎNÊ KOPÎ: SIYEREKE MENZÛM DI EDEBİYATA KURDÎ DE—————9

Kürt Edebiyatında Manzum Bir Siyer Örneği: Molla Alaeddin Kopî'nin “Jiyana Pîroz” Adlı Eseri

Mullah ‘Aladdin Kopî’s “Jiyana Pîroz”: A Poetic Siyar in Kurdish Literature

Halit ERTAŞ

HÊMAYA DÎROKÊ DI HELBESTA TÎRÊJ DE—————27

Tîrêj Şiirinde Tarihsel İmgeler

Historical Images in Tîrêj Poetry

Nurettin ERTEKİN

ئەحمەدموختار جاف وەکوو شاعیریکی رۆشنبیر و چیرۆکنووسیکی ریفۆرمخواز—————45

Ahmad Mukhtar Jaff as an Intellectual Poet and a Reformist Story Writer

Bir Entelektüel Şair ve Reformist Öykü Yazarı Olarak Ahmed Muhtar Caf

Awat Hassan WALI

MELA ‘EBDIRREHÎMÊ WESTANÎ Û ŞERHA WÎ LI SER DÎWANA MELAYÊ CİZİRÎ—————59

Molla Abdurrahim-i Vestanî ve Molla Ahmed-i Cizîrî Divanı Şerhi

Mullah ‘Abd al-Rahim Wastanî and his Sharh on the Mullah Ahmad al-Jazeri’s Dîwan

Tahsin İbrahim DOSKİ

IV. SEMPOZYÛMA NAVNETEWÎ YA KURDIYATÊ MELAYÊ CİZİRÎ Û MÎRASA WÎ—————75

IV. Uluslararası Kurdiyat Sempozyumu Melayê Cizîrî ve Mirası

IV. International Kurdiyat Symposium Melayê Cizîrî and His Heritage

Nevzat EMİNOĞLU

Ji Edîtor

Kurdiyât bi hejmarê xwe ya heftemîn li pêşberî akademîsyen û lêkolerên kurdolojiyê ye ku ev jî ji bo me tevan cihê kêfxweşiyê ye.

Gotara ewil di vê hejmarê de bi sernavê “**“Jiyana Pîroz” a Mela ‘Eladînê Kopî: Siyereke Menzûm di Edebiyata Kurdî de**” ya Halit Ertaş e. Ertaş, di vê nivîsarê de danasîn û krîtîka siyereke menzûm kiriye, û tevkariyeke nû li edebiyata kurdî ya dînî kiriye. Gotara duyem a Nurettin Ertekin e ku wî bi nivîsara xwe ya “**Hêmaya Dîrokê di Helbesta Tîrêj de**” xwestiye di çarçoveya her sê dîwanên Tîrêj de li ser têkilîya helbest û dîrokê raweste. Gotara sêyem a vê hejmarê ya Awat Wali ye ku bi sernavê “**Ehmed Muxtar Caf Wekû Şa‘îrêkî Roşinbîr û Çîroknûsêkî Rîformixwaz**” di kovarê de cih girtiye. Wali di nivîsara xwe de şair û çîroknûs Ehmed Muxtar Caf daye nasandî û di berhemên wî de unsûrên sereke di bin çar sernavan de civandine û nirxandine. Tehsîn Îbrahîm Doskî bi sernavê “**Mela ‘Ebdîrrehîmê Westanî û Şerha Wî li ser Dîwana Melayê Cizîrî**” behsa jiyana Mela Ebdîrrehîmê Westanî kiriye û şerha wî ya destnivîs daye nasandî. Ev nivîs digel nirxa xwe ya akademîk, ji ber ku alim û edîbekî Wanî dîsa li bajarê Wanê dide nasandî, lewma hêjayî behskirinê bû.

Kurdiyât di heman demê de çalakîyên akademîk jî tenzîm dike. Îsal di meha 27-28ê Nîsanê de **IV. Sempozyûma Navnetewî ya Kurdiyâtê** ya bi temaya “**Melayê Cizîrî û Mîrasa Wî**” li zanîngeha Wan Yüzüncü Yılê hat lidarxistin. Hinek ji wan pêşkêşî û teblîxên vê sempozyûmê di sala 2023an de wek beşa pirtûkê, hinek ji wan jî di hejmarê 8an a Kurdiyâtê de wek gotarên akademîk dê bîn weşandin. Vêca Nevzat Eminoğlu, bi sernavê “**Nirxandina Sempozyûmê, IV. Sempozyûma Navnetewî ya Kurdiyâtê Melayê Cizîrî û Mîrasa Wî**” nirxandin û rexneya vê sempozyûmê kiriye. Ji ber ku nirxandin û rexneyên akademîk hê jî di akademiya kurdolojiyê de di asta tunebûnê de ye, ji vî aliyê ve em hêvî dikin ku ev nirxandin dê bibe mînak û piştî her sempozyûmê rê li ber xebatên wereng veke.

Belê, her kovarek mizgînberê hejmarê li dû xwe ye, bi vê hêvî û hissiyatê ji bo hejmarê zivistanê em li benda xebat û lêkolînên we ne...

Dr. Yakup AYKAÇ

Editörden

Kurdiyat Dergisini yedinci sayısıyla Kürdoloji sahasında çalışan akademisyen ve araştırmacıların karşısına çıkarmanın haklı gururunu ve mutluluğunu yaşıyoruz.

Bu sayının ilk makalesini Halit Ertaş'ın “**Kürt Edebiyatında Manzum Bir Siyer Örneği: Molla Alaeddin Kopî'nin “Jiyana Pîroz” [Kutlu Yařam] Adlı Eseri**” oluşturuyor. Ertaş, yazısında Kürtçe bir manzum siyer örneğini tanıtarak kritize etmiş ve böylece Kürtçe dini edebiyat literatürüne yeni bir eserle katkıda bulunmuştur. Derginin ikinci makalesinde Nurettin Ertekin “**Tîrêj Şiirinde Tarihsel İmgeler**” başlıklı yazısında Kürt şair Tirêj'in üç şiir divanını inceleyerek şiirdeki tarihsel imgeleri ele almıştır. Kurdiyat'ın üçüncü makalesinde Awat Wali “**Bir Entelektüel Şair ve Reformist Öykü Yazarı Olarak Ahmed Muhtar Caf**”la dergiye katkıda bulunmuştur. Wali, sözkonusu makalesinde Kürt şair ve öykü yazarı Ahmed Muhtar Caf'ı tanıtmış ve eserlerinde öne çıkan unsurları dört başlık altında toplamış ve kritize etmiştir. Tahsin İbrahim Doski “**Molla Abdurrahim-i Vestanî ve Molla Ahmed-i Cizîrî Divanı Şerhi**” başlıklı makalesiyle Molla Abdurrahim-i Vestanî'nin hayatını ele almış ve onun Molla Ahmed-i Cizîrî'nin divanına üç dilde yazmış olduğu şerhi tanıtmıştır. Bu makale akademik yönden değerli olmasının yanı sıra, Vanlı bir alim ve edibi yine Van'da çıkan akademik bir dergide tanıtması hasebiyle de ayrıca bir önem arz etmektedir.

Kurdiyat, akademik bir dergi olmanın yanında, ayrıca akademik faaliyetler de düzenlemektedir. Bu yıl 27-28 Nisan tarihlerinde “**Melayê Cizîrî ve Mirası**” temalı IV. Uluslararası Kurdiyat Sempozyumu, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde gerçekleştirildi. Bu sempozyumun sunum ve tebliğlerinin bir kısmı 2023 yılında kitap bölümü olarak, bir kısmı ise akademik makale olarak Kurdiyat'ın 8. sayısında yayınlanacaktır. Bu akademik etkinlikten dolayı, Nevzat Eminoğlu “**Sempozyum Deęerlendirmesi, IV. Uluslararası Kurdiyat Sempozyumu Melayê Cizîrî ve Mirası**” başlıklı yazısıyla sözkonusu sempozyumu akademik bir gözle değerlendirmiştir. Bu türden sempozyum değerlendirme ve eleştirme yazıları Kürdoloji sahasında yok denecek kadar az olmasından ötürü, mezkûr yazının kendinden sonraki bu türden yazılara örnek olacağı ve kapı aralayacağını ümit etmekteyiz.

Malumunuzdur ki her yeni dergi kendinden sonraki sayının habercisidir, bu ümit ve hissiyat ile Kış sayımızda akademik araştırma ve makalelerinizi beklemekteyiz...

Dr. Yakup AYKAÇ

From the Editor

We are proud and happy to present the seventh issue of the Kurdiyât Journal to academics and researchers working in the field of Kurdology.

The first article of this issue is Halit Ertaş's "**Mullah Aladdin Kopî's "Jiyana Pîroz" [Blessed Life]: A Poetic Siyar in Kurdish Literature**". In his article, Ertaş introduces and criticizes a Kurdish verse-*siyar* example, thus contributing to the Kurdish religious literature with a new study. In the second article of the journal, Nurettin Ertekin, in his article titled "**Historical Images in Tîrêj Poetry**", analyses three poetry *dîwan* of the Kurdish poet Tîrêj and discusses historical images in his poetry. In the third article of Kurdiyât, Awat Wali contributed with "**Ahmad Mukhtar Jaff as an Intellectual Poet and a Reformist Story Writer**". In this article, Wali introduces the Kurdish poet and short story writer Ahmed Mukhtar Jaff, and he gathers and criticizes the prominent elements of his works under four headings. Tahsin İbrahim Doski, in his article titled "**Mullah 'Abd al-Rahim Wastanî and his *Sharh* on the Mullah Ahmad al-Jazeri's *Dîwan***", discusses the life of Mullah 'Abd al-Rahim Wastanî and introduces his trilingual commentary on Mullah Ahmad al-Jazeri's *Dîwan*. In addition to being academically valuable, this article is significant because it presents a scholar and literary critic from the city of Van and in an academic journal published in Van.

Kurdiyât, besides being an academic journal, also organizes academic activities. This year, IV. International Kurdiyât Symposium with the theme of "**Melayê Cizîrî and His Legacy**" was held on 27-28 April at Van Yüzüncü Yıl University. Some of the presentations and papers of this symposium will be published as a book chapter in 2023, and some will be published as academic articles in the 8th issue of Kurdiyât. Due to this literary event, Nevzat Eminoğlu evaluated the symposium in question from an academic point of view with his article titled "**Symposium Review, IV. International Kurdiyât Symposium Melayê Cizîrî and His Heritage**". Since such symposium evaluation and criticism articles are almost non-existent in the field of Kurdology, we hope that the article mentioned above will set an example and open the door for future articles.

As you know that each new journal is the precursor of the next issue; with this hope and feeling, we are waiting for your academic research and articles in our Winter issue.

Dr. Yakup AYKAÇ